

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 30.4.2004
KOM(2004) 341 lõplik

2004/0117 (COD)

Ettepanek

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU SOOVITUS

**alaealiste ja inimväärkuse kaitse ning vastulause esitamise õiguse kohta seoses
Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste tööstusharu konkurentsivõimega**

(komisjoni esitatud)

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

24. septembril 1998 võttis nõukogu vastu soovitus Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste sektori konkurentsivõime parandamise kohta alaealiste ja inimväärikuse kaitse võrreldava ja tõhusa taseme saavutamiseks kavandatud siseriikliku raamistiku edendamise teel, mille eesmärk on saavutada võrreldav ja tõhus alaealiste ja inimväärikuse kaitse (98/560/EÜ)¹ (edaspidi „soovitus“). Soovitus on esimene õigusakt ELi tasandil, mis käsitleb audiovisuaal- ja teabeteenuste sisu, hõlmates kõiki edastamisvorme ringhäälingusaadetest Internetini.

Soovitus III jao lõige 4 kutsub komisjoni üles kaks aastat pärast soovitus vastuvõtmist esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule hindamisaruande selle kohaldamise kohta liikmesriikides.

Soovitus rakendamist hinnati esmakordselt 2000. aastal ja esimene aruanne avaldati 2001. aastal: Hindamisaruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile nõukogu 24. septembri 1998. aasta alaealiste ja inimväärikuse kaitset käsitleva soovitus kohaldamise kohta.² Aruanne osutas sellele, et soovitus rakendamisega võis üldjoontes juba üsna rahule jääda. Nõukogu võttis oma (kultuurialasel) istungjärgul 21. juunil 2001 vastu järeldused hindamisaruande kohta, ning parlament võttis 11. aprillil 2002 vastu resolutsiooni aruande kohta³, milles kutsus komisjoni üles koostama sobival ajal ja eelistatavalt enne 31. detsembril 2002 täiendav aruanne.

12. detsembril 2003 võttis Euroopa Komisjon vastu uue hindamisaruande nõukogu 1998. aasta septembri soovitus kohta, mis käsitleb alaealiste ja inimväärikuse kaitset audiovisuaal- ja teabeteenuste valdkonnas. Aruandes analüüsitakse meetmeid, mida on liikmesriikides ja ELi tasandil võetud alates 2000. aastast.

Suutmaks pidada sammu väljakutsetega, mida toob kaasa tehnoloogia areng, võtab komisjon nüüd kasutusele teise hindamisaruande järelmeetme, tehes käesoleva täiendava soovitus ettepaneku.

2. Kontekst

Soovitus kutsutakse liikmesriike, tööstusharu ja huvitatud isikuid ning komisjoni astuma samme tõhustamiseks alaealiste ja inimväärikuse kaitset ringhäälingu- ja internetisektorites. Ebaseaduslik, kahjustav ja soovimatu sisu ning tegevus Internetis on seadusandjate, tööstusharu ja lapsevanemate jaoks jätkuvalt muret tekitav. Uued väljakutsed ootavad ees nii kvantiteedi (rohkem „ebaseaduslikku“ sisu) kui kvaliteedi osas (uued platvormid, uued tooted). Arvestades arvutite üha suurenevad töötlemisvõimet ja mälumahtu ning seda, et lairibatehnoloogiad võimaldavad sellise sisu nagu videote edastamist 3G mobiiltelefonidesse, on vajadus ohutuma keskkonna järele suurem kui kunagi varem.

¹ EÜT L 270, 7.10.1998, lk 48.

² KOM(2001) 106 lõplik, 27.2.2001.

³ C5-0191/2001 – 2001/2087(COS).

3. Soovituse kohaldamisala

Soovitus keskendub audiovisuaal- ja teabeteenuste sisule, hõlmates kõiki edastamisvorme ringhäälingust internetini.

4. Miks otsustati Euroopa Parlamendi ja nõukogu, aga mitte komisjoni soovituse kasuks?

Arvestades, et liikmesriikide seaduste ühtlustamine on tööstus- ja kultuuripoliitika puhul välistatud, peab ühendus kasutama mittesiduvaid õigusakte nagu soovitused, et täita asutamislepingus sätestatud ülesandeid ja kohustusi.

EÜ asutamisleping annab komisjonile pädevuse võtta vastu soovitusi: artikkel 249 sätestab, et „oma ülesannete täitmiseks ja kooskõlas käesoleva lepingu sätetega ... komisjon ... annab soovitusi”. Artiklis 211 on öeldud, et „komisjon, pidades silmas ühisturu laitmatut toimimist ja arengut ... sõnastab soovitused või esitab arvamused käesolevas lepingus käsitletud küsimustes, kui leping seda selgesõnaliselt ette näeb või kui komisjon seda vajalikuks peab”.

Sellegipoolest leiab komisjon, et antud küsimuses tuleb komisjoni soovitusele eelistada Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitusi.

Kõnealuse soovituse eesmärgiks on Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste tööstusharu konkurentsivõime tõstmine riiklike raamistike abil, mille eesmärk on saavutada võrreldav ja tõhus alaealiste ja inimväärikuse kaitse tase. Selle saavutamiseks on parem, kui soovituse arutajaks ja vastuvõtjaks on nõukogu. Lisaks sellele on Euroopa Parlament oma 11. aprilli 2002. aasta resolutsioonis soovituse esimese hindamisaruande kohta⁴ täielikult toetanud vajadust kaitsta alaealisi ja inimväärikust. Seega tundub Euroopa Parlamendi igakülgne kaasamine soovituse üle peetavasse arutellusse ja selle vastuvõtmisesse kohane. Euroopa Parlamendi kaasamine tähendab laiaulatuslikumat avalikku arutelu ja annab soovitusele laiema kõlapinna. Lõpetuseks, ühenduse eesmärgi saavutamiseks on parem vastu võtta pigem Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus kui komisjoni oma.

⁴ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

5. Soovituse õiguslik alus

Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste tööstusharu omab suurt potentsiaali töökohtade loomisel ja majanduskasvu soodustamisel. Nende majandustegevuste konkurentsivõimet tuleb tõsta, eriti tehnoloogilise arengu, nagu digiteerimise parema ärakasutamise seisukohalt. Seega on soovituse õiguslikuks aluseks EÜ asutamislepingu artikkel 157, mis nõuab, et ühendus ja liikmesriigid tagaksid ühenduse tööstuse konkurentsivõimelisuseks vajalikud tingimused, püüdes muu hulgas edendada innovatsiooni, teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise poliitika tööstusliku potentsiaali paremat ärakasutamist.

Artikkel 157 on juba olnud õiguslikuks aluseks nõukogu 24. septembri 1998. aasta soovitusele Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste sektori konkurentsivõime parandamise kohta alaealiste ja inimväärikuse kaitse võrreldava ja tõhusa taseme saavutamiseks kavandatud siseriikliku raamistiku edendamise teel,⁵ millele lisanduvad käesolev soovitus ja nõukogu 20. detsembri 2000. aasta otsus Euroopa päritoluga audiovisuaalteoste arendamise, levitamise ja nende müügi edendamise soodustamiseks mõeldud programmi rakendamise kohta (MEDIA Plus – arendamine, levitamine ja müügi edendamine 2001–2005)⁶.

⁵ EÜT L 270, 7.10.1998, lk 48.

⁶ EÜT L 13, 17.1.2001, lk 35.

Ettepanek

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU SOOVITUS

alaealiste ja inimväärikuse kaitse ning vastulause esitamise õiguse kohta seoses Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste tööstusharu konkurentsivõimega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 157,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,⁷

võttes arvesse Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust,⁸

võttes arvesse regioonide komitee arvamust,⁹

vastavalt asutamislepingu artiklis 251 sätestatud menetlusele,

- (1) Nõukogu 24. septembri 1998. aasta soovitus Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste sektori konkurentsivõime parandamise kohta alaealiste ja inimväärikuse kaitse võrreldava ja tõhusa taseme saavutamiseks kavandatud siseriikliku raamistiku edendamise teel¹⁰ on esimene õigusakt ühenduse tasandil, mis käsitleb audiovisuaal- ja teabeteenuste sisu, hõlmates kõiki edastamisvorme ringhäälingust internetini.
- (2) Otsusega nr 276/1999/EÜ¹¹ võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu mitmeaastase tegevuskava interneti kasutamise turvalisemaks muutmiseks ülemaailmsetes võrkudes leiduva ebaseadusliku ja kahjuliku materjali vastu võitlemise teel („turvalisema interneti tegevuskava”).
- (3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega 1151/2003/EÜ¹² pikendati turvalise interneti tegevuskava kahe aasta võrra ja muudeti selle kohaldamisala nii, et see sisaldaks meetmeid riiklikul tasandil teabevahetuse ja kooskõlastamise julgustamiseks asjaosaliste vahel ning erisätteid ühinevate riikide jaoks.
- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse

⁷ ELT C [...], [...], lk [...].

⁸ ELT C [...], [...], lk [...].

⁹ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁰ EÜT L 270, 7.10.1998, lk 48.

¹¹ EÜT L 33, 6.2.1999 lk 1. Otsust on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, 31.10.2003, lk 1).

¹² ELT L 162, 1.7.2003, lk 1.

kohta siseturul¹³ selgitab mõningaid õiguslikke printsiipe ja ühtlustab teatud aspekte, et võimaldada infoühiskonna teenustel saada täielikult kasu siseturu põhimõtetest. Mitmed direktiivi 2000/31/EÜ sätted on samuti seotud alaealiste ja inimväärkuse kaitsega, eriti artikli 16 lõike 1 punkt e, mille kohaselt liikmesriigid ja komisjon toetavad tegevusjuhendite koostamist alaealiste ja inimväärkuse kaitseks.

- (5) Meediamaastiku muutumine, mida tingivad uued tehnoloogiad ja meediainnovatsioon, toob kaas vajaduse õpetada lapsi ja ka lapsevanemaid meediat tõhusalt kasutama.
- (6) Avalikul arutelul Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 1997. aasta direktiivi 97/36/EÜ üle, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigusnormide kooskõlastamise kohta¹⁴ tehti ettepanek, et meediakirjaoskus kuuluks soovitus 98/560/EÜ käsitletavate teemade hulka.
- (7) Komisjon toetab koostööd ning kogemuste ja heade tavade vahetamist reguleerimis/isereguleerivate organite vahel, mis tegelevad audiovisuaalse materjali hindamise või klassifitseerimisega, et võimaldada kõikidel vaatajatel, eriti aga lapsevanematel ja õpetajatel, hinnata programmide sisu.
- (8) Nagu pandi ette avalikul arutelul direktiivi 97/36/EÜ üle, peaks vastulause esitamise õigus kehtima kogu elektroonilise meedia osas.
- (9) Nõukogu 5. oktoobri 1995. aasta resolutsiooniga naiste ja meeste kujutamise kohta reklaamis ja meedias¹⁵ kutsutakse liikmesriike ja komisjoni võtma piisavaid meetmeid soodustamiseks mitmekülgse ja realistliku pildi andmist naiste ja meeste oskustest ja potentsiaalset ühiskonnas.
- (10) Kui komisjon koostas ettepanekut nõukogu direktiivi kohta, millega rakendatakse naiste ja meeste võrdse kohtlemise põhimõtet kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumise osas,¹⁶ märkis ta, et sugude kujutamine meedias ja reklaamis tõstatab olulisi küsimusi meeste ja naiste väärkuse kaitse kohta, ent jõudis järeldusele, et neid küsimusi poleks kohane käsitleda selles ettepanekus.
- (11) Omavahel tuleks lepitada inimväärkuse kaitse põhimõte ja kõnevabadus, milleks liikmesriigid peaksid vastu võtma erinevaid meediakanaleid hõlmava lähenemise, mille otsene eesmärk on julgustada tööstusharu olenemata meediavormist loobuma igasugusest diskrimineerimisest soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse orientatsiooni alusel ning sellega võitlema.
- (12) Käesolev soovitus peab täiendama soovitust 98/560/EÜ võtmaks arvesse tehnoloogilist arengut,

¹³ EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1.

¹⁴ EÜT L 202, 30.7.1997, lk 60.

¹⁵ EÜT C 296, 10.11.1995, lk 15–16.

¹⁶ KOM(2003) 657.

I. SOOVITAB liikmesriikidel soodustada usaldusliku õhkonna teket, mis edendaks audiovisuaal- ja teabeteenuste tööstusharu arengut:

- (1) kaaludes meetmete võtmist siseriiklikus õiguses või praktikas, et tagada vastuväite esitamise õigus kõigis meediavormides, ilma et see piiraks selle õiguse kasutamise viisi kohandamist vastavalt iga meediavormi iseärasustele;
- (2) edendades tehnoloogiliste arengute kasutuselevõtmise eesmärgil ning lisaks olemasolevatele ringhäälinguteenustega seotud õiguslikele või muudele meetmetele ja kooskõlas nendega ning tihedas koostöös asjassepuutuvate isikutega:
 - meetmeid võimaldamaks alaealistel vastutustundlikult kasutada audiovisuaal- ja teabesidusteenuseid, eriti parandades lapsevanemate, kasvatajate ja õpetajate teadlikkust uute teenuste potentsiaalidest ja vahenditest, millega neid alaealiste jaoks turvaliseks muuta, eelkõige meediakirjaoskuse või meediahariduse programmide kaudu,
 - meetmeid soodustamiseks seal, kus see on kohane ja vajalik, kvaliteetmaterjalide ja -teenuste identifitseerimist ja kättesaadavust alaealiste jaoks, kaasa arvatud juurdepääsu võimaldamise abil haridusasutustes ja avalikes kohtades;
- (3) julgustades tööstusharu kõigis meediavormides vältima diskrimineerimist soo, rassilise või etnilise kuuluvuse, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse orientatsiooni alusel ning sellise diskrimineerimisega võitlema.

II. SOOVITAB tööstusharudel ja asjassepuutuvatel isikutel:

- (1) arendada positiivseid meetmeid alaealiste kasuks, sealhulgas algatusi soodustamiseks nende juurdepääsu paranemist audiovisuaal- ja teabeteenustele, vältides potentsiaalselt kahjulikku materjali, sealhulgas liikmesriikide isereguleerivate ja koosreguleerivate organite alt ülespoole ühtlustamist, ning parimate tavade vahetamise teel sellistes küsimustes, nagu ühiste, kirjeldavate sümbolite süsteem, mis aitaks vaatajatel hinnata programmide sisu;
- (2) arendada tõhusaid meetmeid, et vältida kõikides meediavormides diskrimineerimist soo, rassilise või etnilise kuuluvuse, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse orientatsiooni alusel ja sellise diskrimineerimisega võidelda ning soodustada mitmekülgse ja realistliku pildi andmist naiste ja meeste oskustest ja potentsiaalidest ühiskonnas.

Brüssel, [...]

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

LISA

SOOVITUSLIKUD SUUNISED RIIKLIKUL TASANDIL MEETMETE RAKENDAMISEKS SISERIIKLIKUS ÕIGUSES VÕI PRAKTIKAS, ET TAGADA KÕIKIDES MEEDIAVORMIDES VASTUVÄITE ESITAMISE ÕIGUS

Eesmärk: võtta liikmesriikide siseriiklikus õiguses või praktikas kasutusele meetmed, et tagada kõikides meediavormides vastuväite esitamise õigus, ilma et see piiraks selle õiguse kasutamise kohandamist vastavalt meediavormi iseärasustele.

- Ilma et see piiraks liikmesriikide muude era-, haldus- või kriminaalõiguslike sätete kohaldamist, peab vastuväite esitamise õigus või samaväärne õiguskaitsevahend koda- või riikkondsusest olenemata olema igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kelle õigustatud huve eelkõige, kuid mitte ainult, mainet ja head nime, on kahjustanud **faktide esitamine trükises või ülekandes**. Liikmesriigid peavad tagama, et vastuväite esitamise õiguse või samaväärsete õiguskaitsevahendite tegelikku kasutamist ei takistataks põhjendamatute tingimuste kehtestamisega. Vastuväide tuleks esitada mõistliku aja jooksul pärast põhjendatud taotluse esitamist ning taotluses viidatud trükist või ülekannet arvestades sobival ajal ja viisil.
- Vastuväite esitamise õigus või samaväärsed õiguskaitsevahendid peaksid laienema kõikidele meediavormidele, mis kuuluvad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla.
- Liikmesriigid peavad võtma meetmeid, mis on vajalikud vastuväite esitamise õiguse või samaväärsete õiguskaitsevahendite kehtestamiseks, ning peavad määrama kindlaks nende kasutamise korra. Eelkõige peavad nad tagama piisava ajavahemiku ja et kehtestatud korra kohaselt saaksid nimetatud õigust või samaväärseid õiguskaitsevahendeid nõuetekohaselt kasutada nii füüsilised kui juriidilised isikud, kes elavad või asuvad teistes liikmesriikides.
- Vastuväite esitamise õiguse või samaväärsete õiguskaitsevahendite kasutamise taotlus tuleb tagasi lükata, kui taotlejal ei ole sellise vastuväite avaldamiseks õigustatud huvi või kui vastuväitega kaasneks karistatav tegu või see oleks vastuolus kõlblusnormidega.
- Sätestada tuleb kord, mille alusel saab vastulause esitamise õiguse või samaväärsete õiguskaitsevahendite kasutamisega seotud vaidlusi kohtulikult läbi vaadata.